

СЕКЦІЯ ІІІ. РЕЛІГІЇ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВЧЕННЯ СХОДУ

УДК 241.2

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-414-9-20>

Барковський М. О.

ORCID: 0000-0001-6070-2985

аспірант сектору історії східної філософії

відділу історії зарубіжної філософії

Інститут філософії імені Г. С. Сковороди

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНЦЕПТУ МУДРОСТІ (РАЇÑĀ) БУДДІЙСЬКИМ ФІЛОСОФОМ V СТ. БУДДГАГГОСОЮ

Ключові слова: тхеравада, Шостий буддійський собор, мудрість, Буддгаггоса.

Процеси глобалізації стали поштовхом до активного діалогу та міжкультурної взаємодії різних культур, яка з часом перейшла до загальних процесів глобалізації. Після VI буддійського собору, який був скликаний у 1954 році, виникають сприятливі умови для популяризації ідей тхеравади у світі, і вже у 80–90 роках ХХ ст. з'являються одні з перших ґрунтовних наукових досліджень філософії буддизму тхеравади [3, с. 307]. У процесі цієї реформації і переосмислення буддійського вчення тхеравади також використовували й різні коментарі буддійських філософів, зокрема працю філософа-ченця V ст. Буддгаггоси “Вісуддгімагга” [2].

Концепт мудрості (санскр. *prajñā*, палі *paññā*) в буддійській філософії як для тхеравади, так і для магаїни відіграє одну з важливих ролей, оскільки вона є однією з категорій шляхетного восьмишляху, що веде до ніббани (палі *nibbāna*). У буддизмі тхеравади поняття мудрості (*paññā*) широко обговорюється в різних канонічних і коментарських текстах. Слід зазначити такі збірки текстів: Сам’ютта-Нікая (палі *samyuttanikāya*), що містить вчення про сім факторів прозріння, включно з мудрістю [4]; Ангуттара-Нікая (палі *anuttaranikāya*) – збірка, де часто згадується мудрість як найважливіший компонент духовного прогресу, особливо в контексті розвитку дисципліни, концентрації та мудрості (палі *śīla, samādhi, paññā*) [1].

Трактат “Вісуддгімагга” (Шлях очищення) Буддгаггоси – це всеосяжний посібник з буддійської практики тхеравади, де значні розділи присвячено розвитку мудрості, зокрема обговоренню медитації віпассани (прозріння). Особливість цього трактату полягає в тому, що це одна з найперших спроб переходу від абстрактних теоретичних понять до їхнього практичного усвідомлення та переживання. Іншими словами це можна було б описати як “практичний переворот”. Отже, Буддгаггоса запропонував детальний і структурований підхід до розвитку мудрості в буддизмі тхеравади. Розповідаючи про медитацію прозріння та етапи очищення, він пропонує практичне керівництво для тих, хто прагне розвинути глибоке розуміння (*paññā*) і врешті-решт досягти ніббани. Мудрість, як описано в тексті, – це не просто інтелектуальне знання, а глибоке емпіричне проникнення у справжню природу реальності, що досягається завдяки самовідданій практиці та очищенню розуму [2, с. 431–432].

Література:

1. Aṅguttara Nikāya. URL: https://www.digitalpalireader.online/_dprhtml/index.html?loc=a.3.m
2. Buddhaghosa. The Path of Purification (Visuddhimagga). Translated from the Pali by Bhikkhu Ñāóamoli. Kandy, Buddhist Publication Society, 2010. 794 p.
3. Peter Harvey. An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices. New York: Cambridge University Press, 2013. 521 p.
4. Saṃyutta Nikāya URL: https://www.digitalpalireader.online/_dprhtml/index.html?loc=s.3.m